

Ivan Tavčar MED GORAMI

ČRTICA

(skica, vinjeta, silhueta)

- Kratka pripovedna proza;
- En dogodek;
- Vtis;
- Realizem, impresionizem.
- Ksaver Meško;
- Zofka Kveder;
- Fran Finžgar;
- Ivan Cankar:
 - Epski dogodek z objektivnim ali s subjektivnim motivom (Domov, Skodelica kave);
 - Simbolistično meditativne (Slamniki).

Umeščenost v literarno obdobje

Obdobje med romantiko in realizmom

1848 – 1899

Tipi realizma:

- Romantični realizem (Med gorami);
- Poetični realizem;
- Naturalizem;

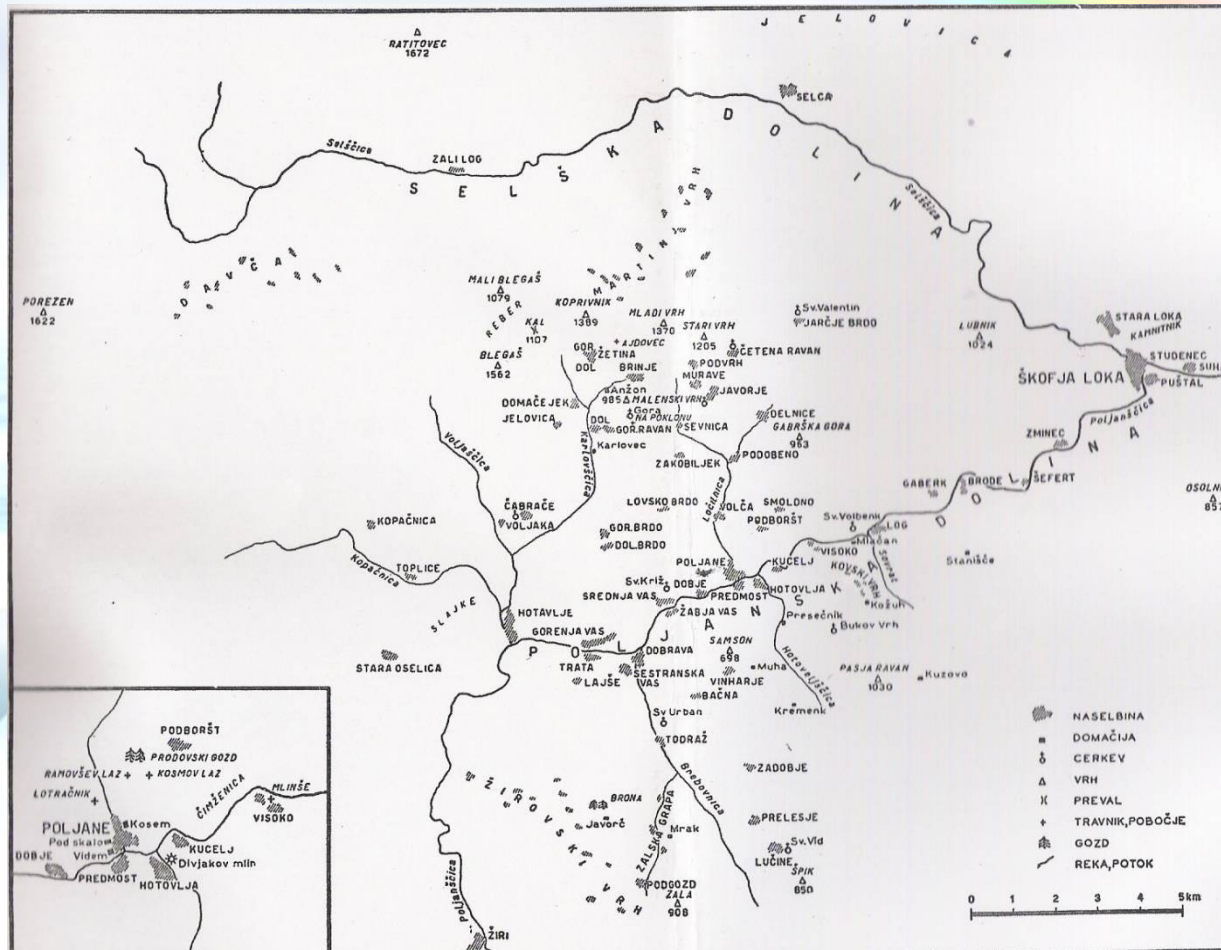
Cikel obsega 12 črtic

- Holekova Nežika
- Moj sin
- Kobiljekar
- Kalan
- Grogov Matijče
- Tržačan
- Kako se mi ženimo
- Kočarjev gospod
- Posavčeva češnja
- Šarečeva sliva
- Gričarjev Blaže
- Miha Kovarjev

Izidi: črtice so izhajale med leti

1867 in 1888

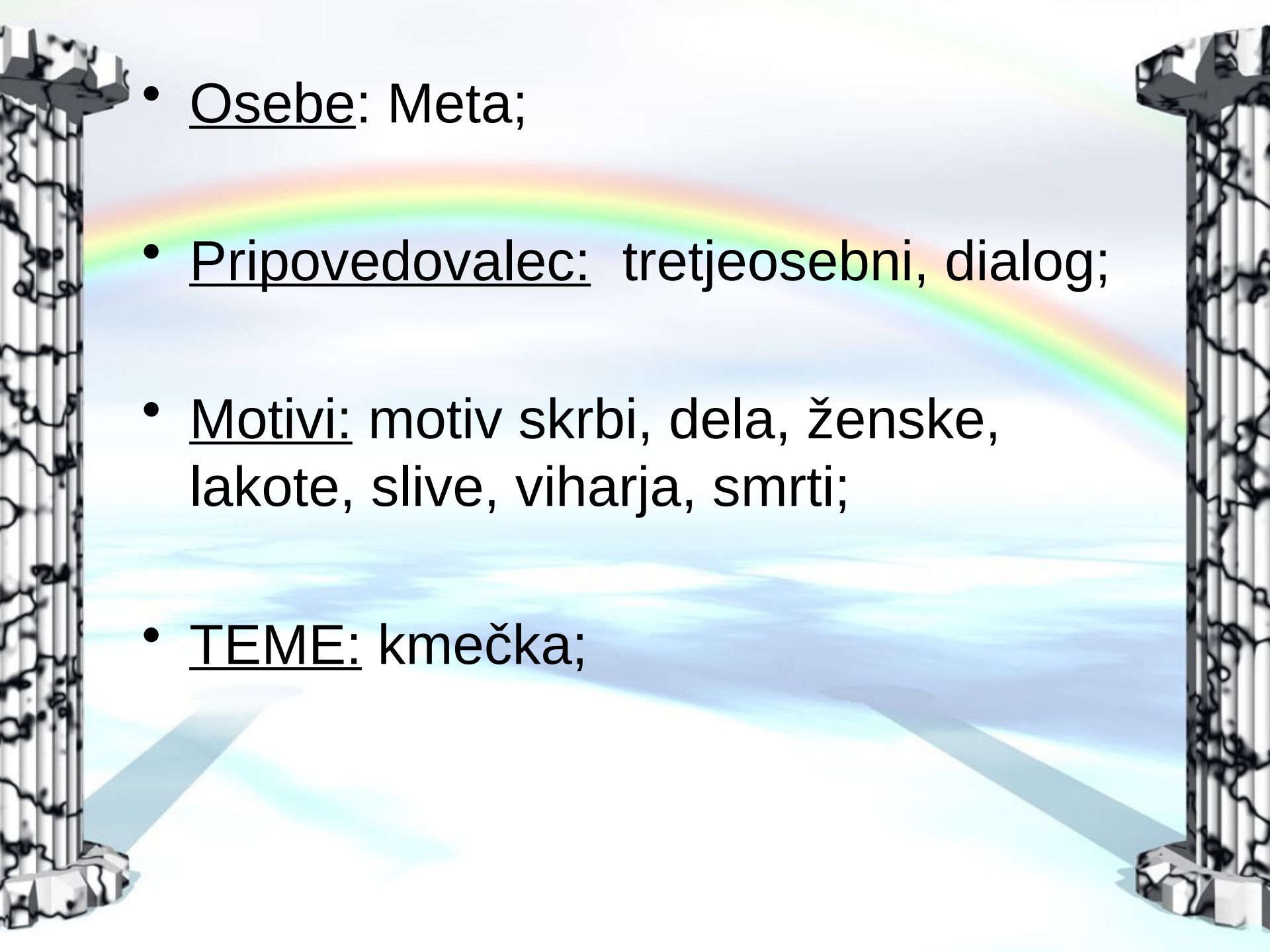
Dogajalni prostor: Loško pogorje

ŠAREVČEVA SLIVA

Črtica se pričinja z smrtjo očeta, ki vsakemu izmed otrok nekaj zapusti in pove svojo željo, ki je da otroci ne bi nikoli beračili. Glavni junakinji Meti oče zapusti slivo.

Ta ji je bila poleg priložnostnih del edini vir dohodka. Od hiše do hiše je ponujala slive. Nekaj denarja, ki ji ga je bil brat izplačal, pa je skrivala zakopanega zemljo, saj se je bala, da bi lahko zagorel skupaj s hišo. Svoj denar si je množila tudi z delom pri neki hiši, nekoč so dejali, da je več ne potrebujejo, ker preveč poje in od takrat naprej se reva še tam ni do sitega najedla, pazila je na vsak grižljaj, ki ga je naredila. Neke noči pa se je razvnel silen veter, ki je raznosil grmičevje in zemljo vse naokrog. Meta se je zbala za svoj denar in ga šla iskat. Ni našla mesta kjer ga je zakopala. V svoji skoraj blaznosti si je domišljala, da so ji denar ukradli. Odločila se je, da ji pa slive ne bo odvzel nihče. Šla je v hišo, vzela sekiro in posekala slivo, ki je padla nanjo in jo ubila.

-
- Osebe: Meta;
 - Pripovedovalec: tretjeosebni, dialog;
 - Motivi: motiv skrbi, dela, ženske, lakote, slive, viharja, smrti;
 - TEME: kmečka;

- Starinski izrazi:

Ne bodete – ne boste;

Nikdo – nihče;

Preživila – preživljala;

- Kontrast

Kaj je revno življenje?

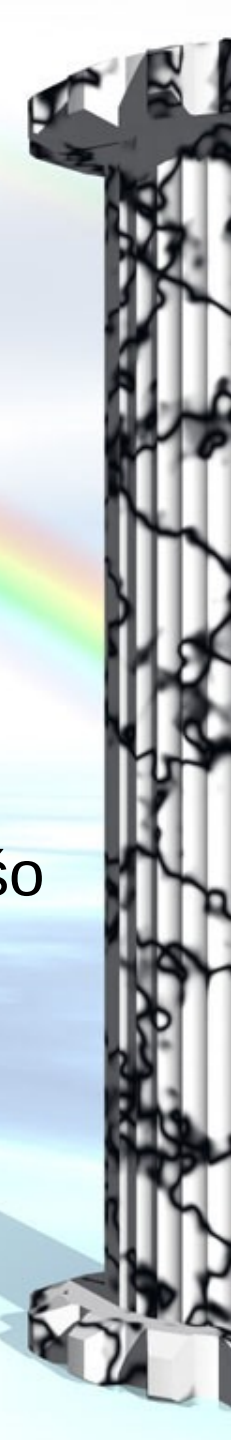
Bogataš in berač, oba odgovarjata drugače na to vprašanje

- Stopnjevanje:

Meta je hitela dalje in dalje; povsod so hiteli hudourniki v globoko nižino; so se zibale kočice in kočice.

- Inverzija:

ravno nad Šarevčevo hišo utrgal se je plaz; sapa lovila se ji je v tanko obleko.

Pripovedovalec

Bralec

Šarečeva Meta

Ohranjanje dote,
Starost brez beračenja
sliva

Metina pridnost
denar

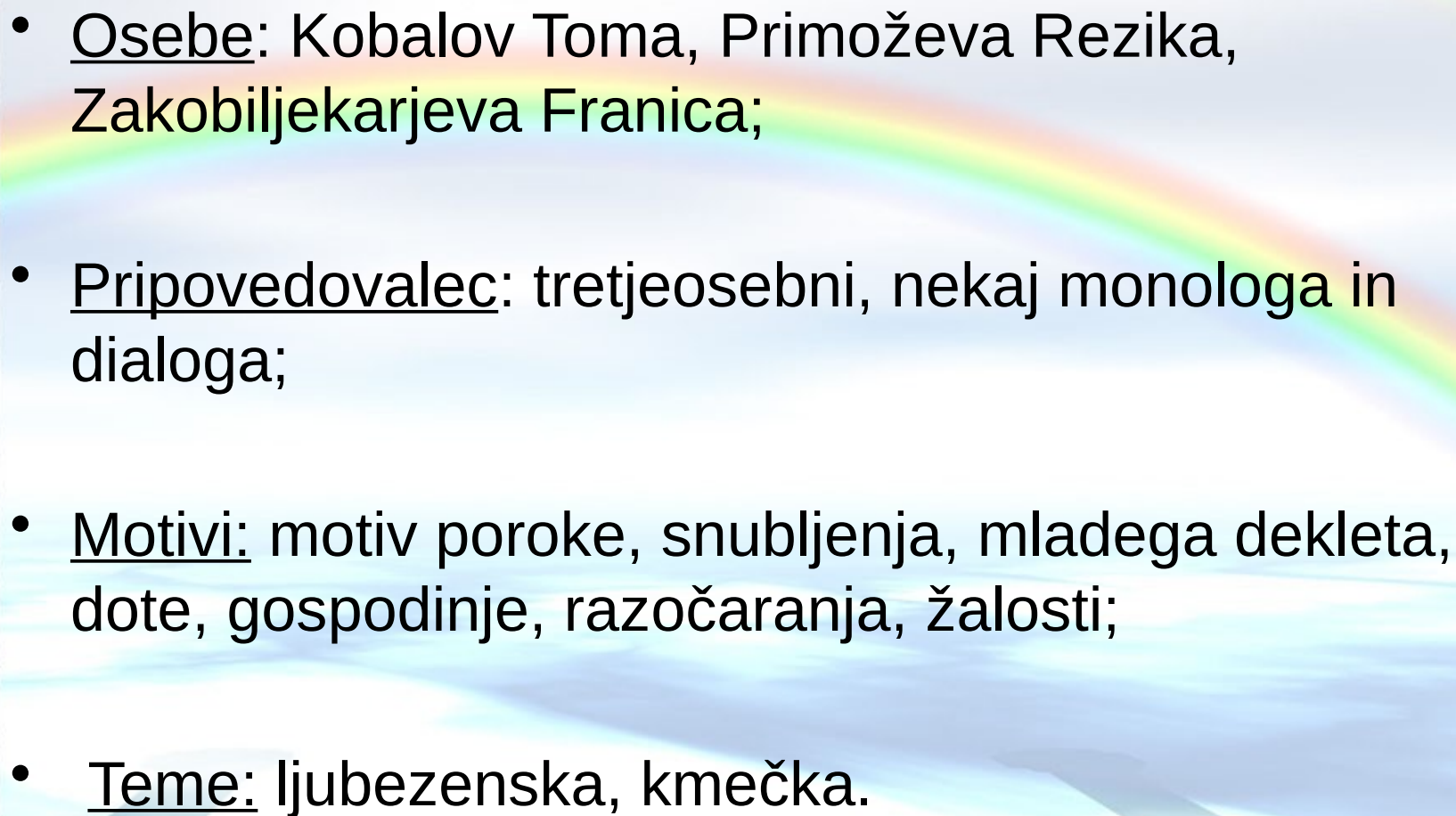
neurje in plaz, ki ji je odnesel

KAKO SE MI ŽENIMO

Kobalov Toma je bil edinček, nek dan se je na travniku spomnil na Primoževo Roziko, na njene lepe oči, ki so bile najlepše v vasi. Poleti se odloči in gre do Rozike, kateri pove, da bi jo vzel za ženo – strinjala sta se oba. Doma mu oče pove, da mu je našel nevesto Franico iz sosednje vasi, katera pa Tomu ni bila všeč.

Toma s hlapcem gre k Zakobiljkarju prosit za Franico, med potjo srečata ženske med njimi tudi Franica. Jakobe, hlapec takoj pove, kam gresta in zakaj. Kar Franico razžalosti in omedli.

Čez dve leti, pisatelj in Toma na vrtu poslušata zvonove in godce, v vasi imajo namreč poroko. Poroča se Rezika in Brentačev Janez. Iz pogovora izvemo, da se je Toma res poročil z Franico in, da imata otroka.

-
- Osebe: Kobalov Toma, Primoževa Rezika, Zakobiljekarjeva Franica;
 - Pripovedovalec: tretjeosebni, nekaj monologa in dialoga;
 - Motivi: motiv poroke, snubljenja, mladega dekleta, dote, gospodinje, razočaranja, žalosti;
 - Teme: ljubezenska, kmečka.

The background features a vibrant rainbow arching across the sky. On either side of the text are two classical columns, each with a decorative capital and a base, and a dark, vine-like pattern climbing up their shafts. The overall scene is set against a light blue sky with soft, wispy clouds.

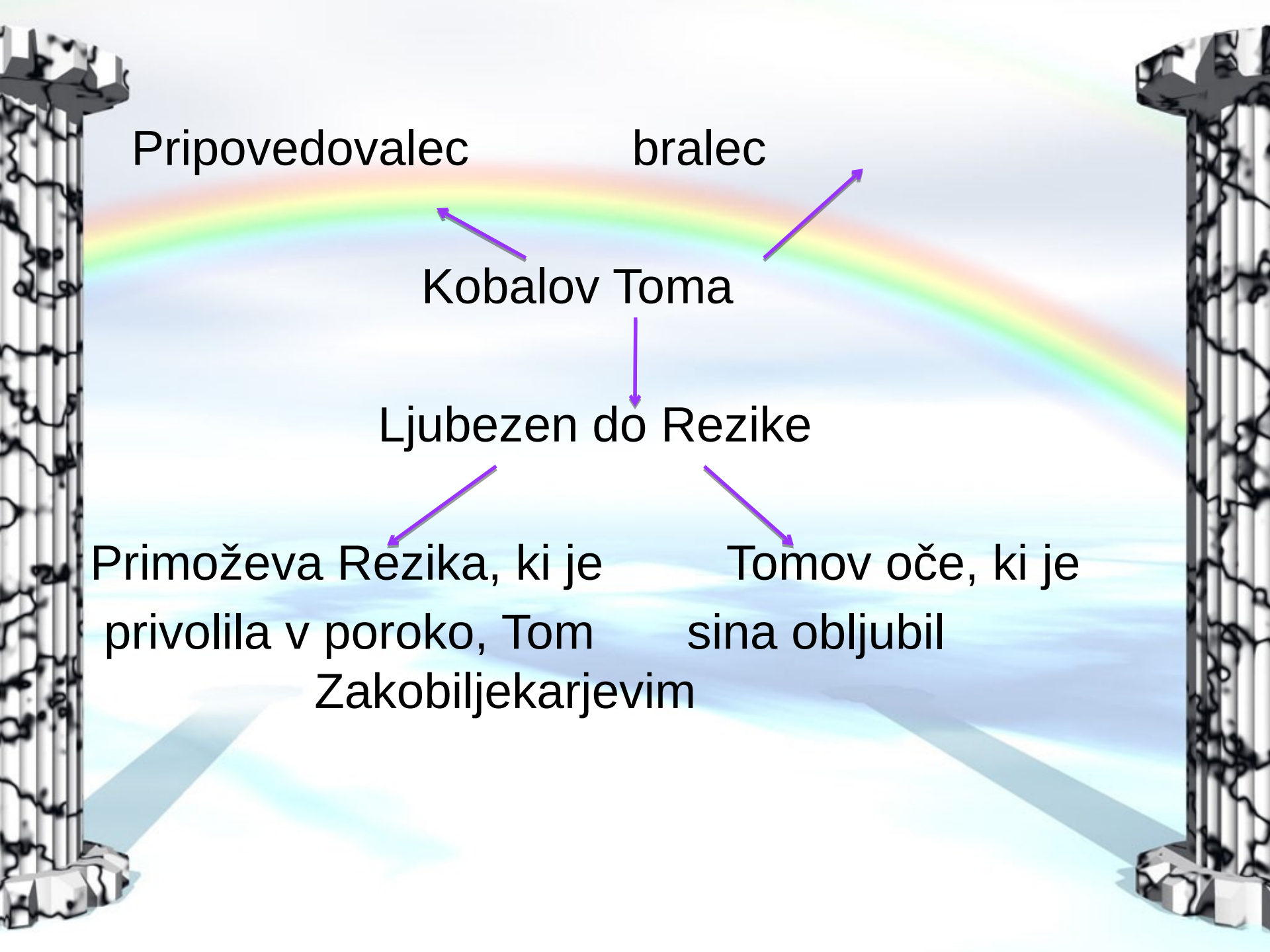
Vzklik: vzeti jo moram!

Ironija:.. in zakon je
privezal Kobalovega
Tomo za večno k
Zakobiljekarjevi
Franici;

Srbohrvatizem: izostati.

Primere: (ptici sta) kakor
kamen izpustili se v
globočino, (usta) kakor
grah, cvetoč pomladi;

Kontrast: tolpa črnih kavk na
stolpa svetli strehi; hud
mož ... dobri naš Toma,
kapala je rdela kri od
njega in obrazek postajal
je tako bled, bogat ženin
je bil to, nevesta pa
revna.

Pripovedovalec

bralec

Kobalov Toma

Ljubezen do Rezike

Primoževa Rezika, ki je
privolila v poroko, Tom
Zakobiljekarjevim

Tomov oče, ki je
sina obljubil

GRIČARJEV BLAŽE

Blaže je bil že kot otrok revež, bal se je očeta. Poročil se je z Četrtnikovo Luco. Ko sta se poročila, je Luca imela že štirideset let. Blaže je bil revež v zakonu. Za kruh je moral trdno delati, in tudi tepen je bil velikokrat – tako s strani žene kot s strani tasta. Luca je rodila otroka, vendar je otrok umrl. Nekega dne je prišla mimo sosedova Ančika, ki je gnala kravo na pašo. Opazil je njeno lepoto. Pogovarjala sta se, on se ji je potožil, da ni srečen z Luco, ona pa mu je predlagala, da naj on pretepe njo, ne pa, da se pusti, da je tepen on, a se je obrnilo proti njemu. Nekega dne je v gozdu sekal staro smreko, pride Ančika. Na dan, ko je bil v vasi semenj, je bila pri Polonovcu veselica. Štefan Veharček pove, da je Ančika rodila otroka, ter da sta oba umrla, vendar nihče ni vedel, čigav je otrok. Oče je bil Gričarjev Blaže. Luca je zakričala, Blaže pa je rekel, da je bila njegova. Luca je silila vanj, zato je vzel steklenico in jo razbil ženi na glavi, nato je odšel, nihče ni vedel, kam. Vsi so mislili, da jo je popihal v Ameriko. Spomladi so ga našli obešenega na drevesu.

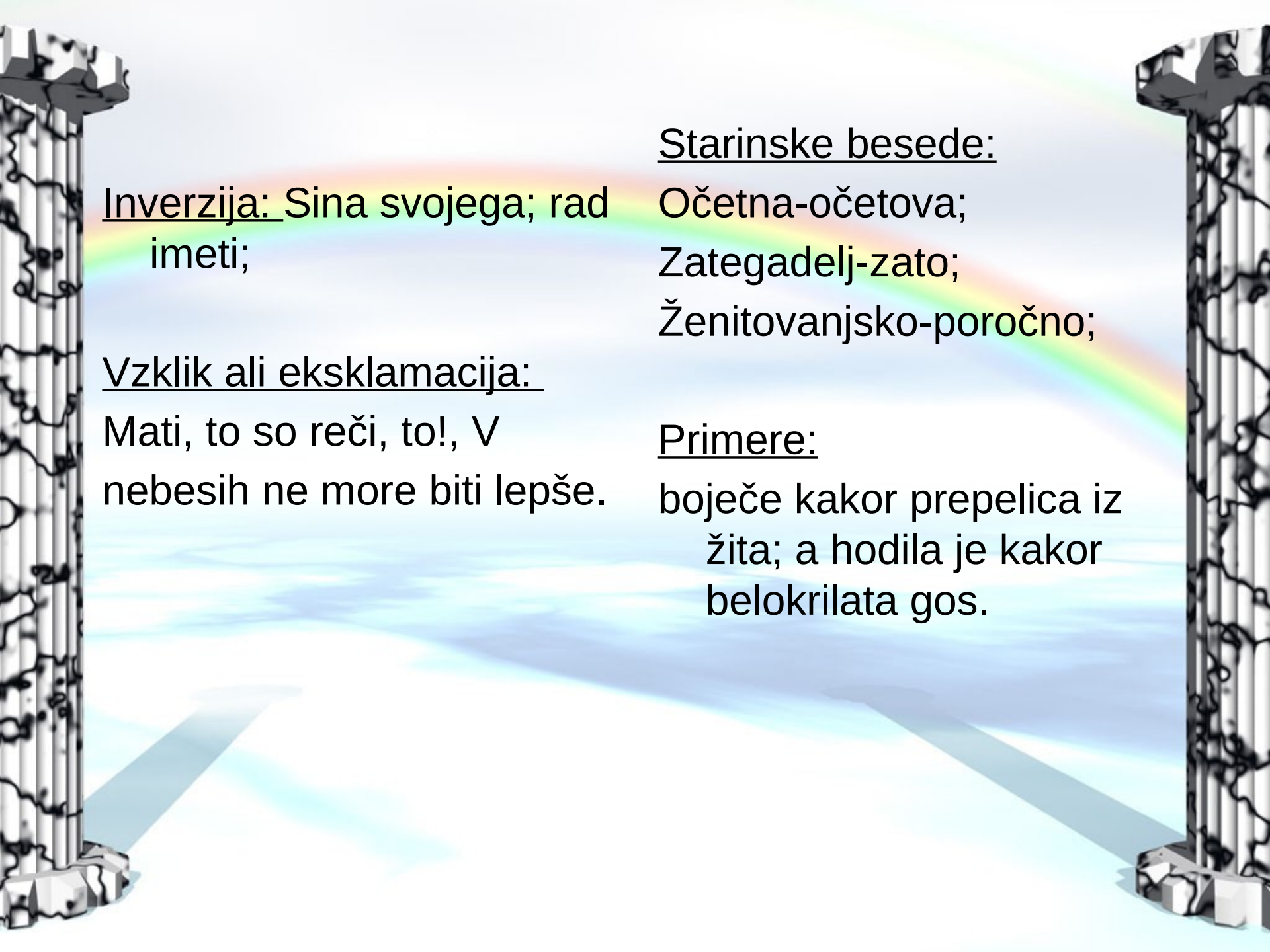

Osebe: Gričarjev Blaže, Luca, Ančika;

Pripovedovalec: tretjeosebni;

Motivi: motiv poroke, hudobne žene, razočaranja, trpljenja, motiv ljubezni, mladega dekleta, smrti pri porodu, poroda, samomora;

Teme: ljubezenska, kmečka.

Inverzija: Sina svojega; rad
imeti;

Vzklik ali eksklamacija:

Mati, to so reči, to!, V
nebesih ne more biti lepše.

Starinske besede:

Očetna-očetova;
Zategadelj-zato;
Ženitovanjsko-poročno;

Primere:

boječe kakor prepelica iz
žita; a hodila je kakor
belokrilata gos.

Pripovedovalec

Bralec

GRIČARJEV BLAŽE

Biti srečen in ljubljen

Njegovi starši; imajo ga radi
Najdejo mu nevesto;
Ančika; ga razume, tolaži in
ima rada

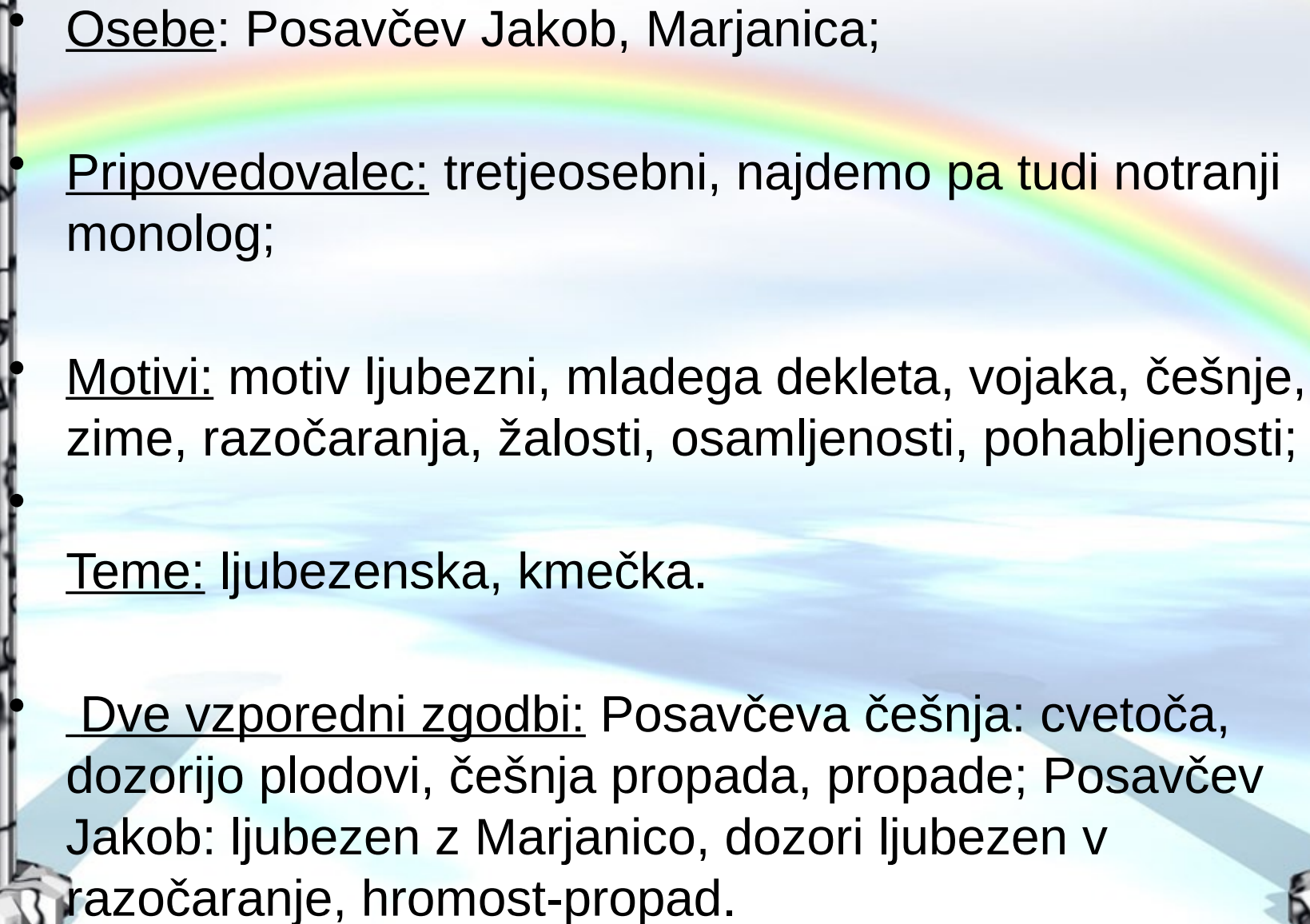
Četrtnikova Luca; ne mara ga in ga
pretepa;
Lucin oče; ga zmerja in
pretepa
Usoda; vzame mu

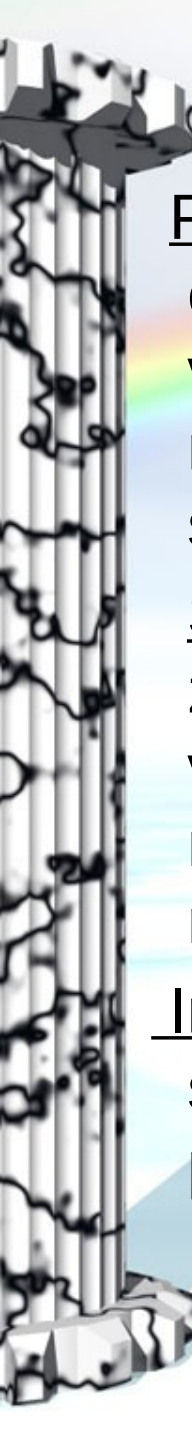
ljubljenost Ančiko in otroka

POSAVČEVA ČEŠNJA

Posavčev Jakob, se neko zimo spomni na domačo češnjo, sicer z razpokanim deblom, a polno črnih sadu. Jakob je bil namreč poklican v vojsko in preden je šel mu je sosedova Marjanica zataknila cvetočo vejico češnje za klobuk.

Bil je dan sv. Urbana, ko se je Jakob vrnil iz službe cesarske. Najprej je splezal na češnjo, kjer je koval prihodnost. Mimo pa pride Jurčkov Blaž in mu pove, da se ženi Marjanica. Jakob pade s češnje in si polomi obe nogi in ostane hrom vse dni. Od tistega dni ni nikoli več legel pod češnjo, nikoli ni zaužil sadu, ne ženske pogledal in mar ni mu ni bilo niti takrat, ko je bil vihar in jo podrl.

-
- Osebe: Posavčev Jakob, Marjanica;
 - Pripovedovalec: tretjeosebni, najdemo pa tudi notranji monolog;
 - Motivi: motiv ljubezni, mladega dekleta, vojaka, češnje, zime, razočaranja, žalosti, osamljenosti, pohabljenosti;
 - Teme: ljubezenska, kmečka.
 - Dve vzporedni zgodbi: Posavčeva češnja: cvetoča, dozorijo plodovi, češnja propada, propade; Posavčev Jakob: ljubezen z Marjanico, dozori ljubezen v razočaranje, hromost-propad.

Personifikacija: naša
črnica pokrila s cvetjem in
vsaka najmanjša vejica
nosila belo oblačilce,
stkano iz golih cvetov;

Stopnjevanje: snežene
zvezdice, belo oblačilce,
vrabčiči, marjanica,
najmnanjša vejica,
najkrasnejši cvet;

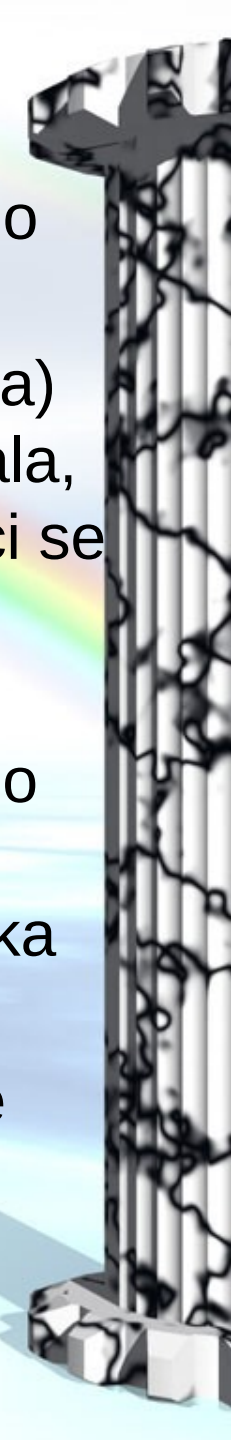
Inverzija: češnja domača,
služba cesarska, solnice
pekoče;

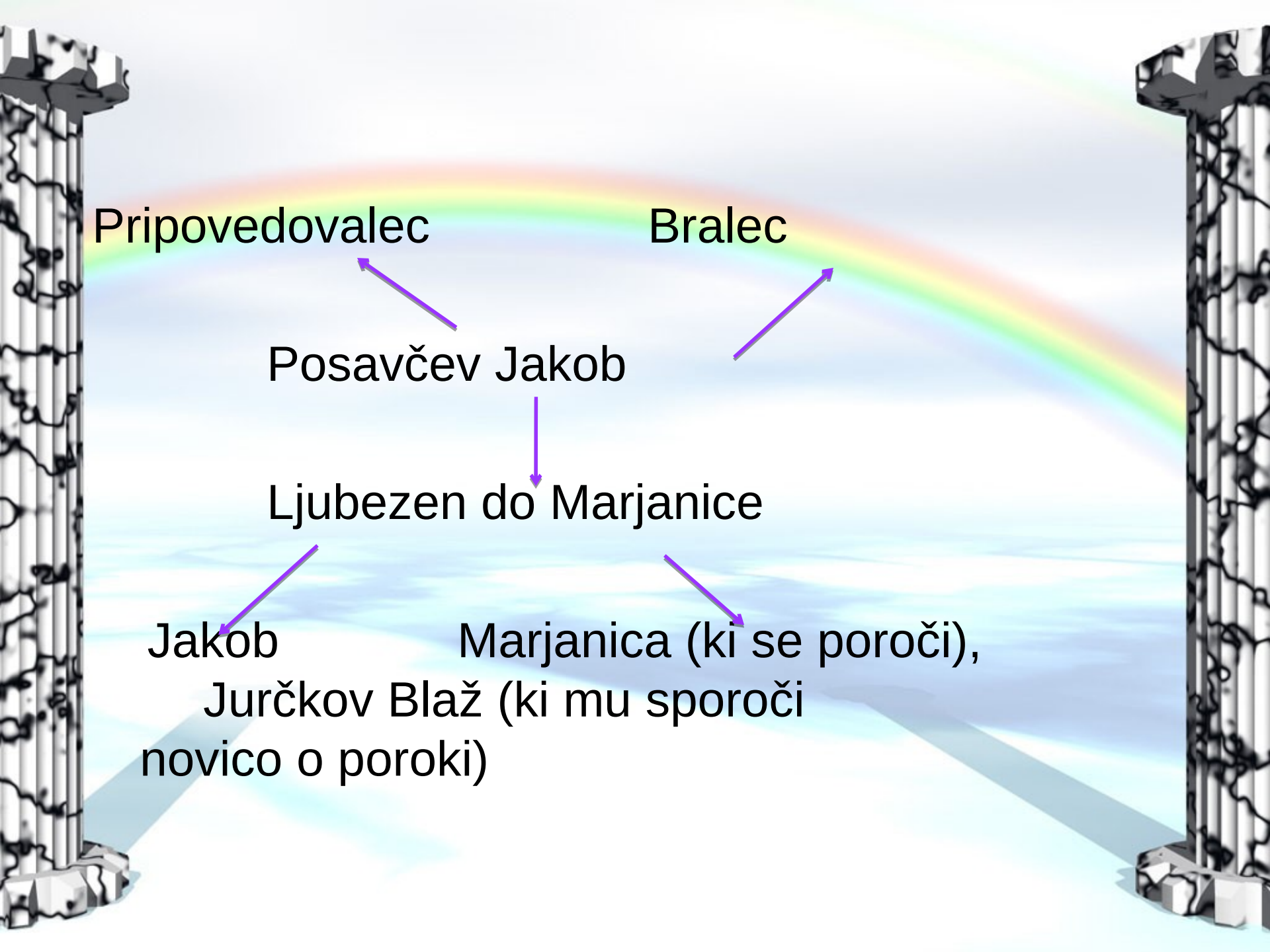
Kontrast: belo drevo: črno
drevo;

Starinske besede: (streha)
je preglodala – dotrajala,
je treščil (padel), otroci se
pojajo (podijo), zobati
(jesti);

Primere: delal bom, da bo
kar vse pokalo, prav
kakor velikanskoorjaška
cerkev;

Ironija: govoril je , da gre
rad v vojsko (in tu j
glasno zaukal);

Pripovedovalec

Bralec

Posavčev Jakob

Ljubezen do Marjanice

Jakob

Marjanica (ki se poroči),
Jurčkov Blaž (ki mu sporoči
novico o poroki)

TRŽAČAN

Vrbarjev Matevž je bil pretepač, v prepiru mu je Ramovšev Martin odrezal uho. Zaradi tega je bil zaznamovan, nobeno dekel ga ni hotelo. Šel je na Žirovsko, si je obvezal uho, s pretvezo, da ga boli glava in tako hodil okrog vse dokler se nista z Marušico poročila. Ta je bila grda in lena. Tako se je Matevž odločil, da si sam pojde po otroka. Takrat so v Trstu še prodajali otroke. Tomažeka je razkazoval naokrog in ga imel rad vse dokler mu njegova žena ni rodila njegovega. Takrat so se za Tomažeka začeli hudi časi. Pretepali so ga vsak dan in mu dajali malo hrane, do sitega se je najedel le dvakrat v letu, ko sta šla z Matevžem po tržaški denar, začel je umirati. Jeseni je šel pripovedovalec k njemu pod hruško. Dal mu je vodo in lepo hruško. Ko je želel ugrizniti vanjo, se je prikazal Matevž in ga želel pretepsti. Tedaj pa je mimo prišel Sadarjev Korel, in namlatil Matevža. Matevž je zagledal na njivi Zavratarjevega Mihola. Vprašal ga je, ali je videl, kaj mu je storil Korel. Rekel, je, da danes nič ne vidi in nič ne sliši. Tako se Matevž ni mogel nikomur tožiti. Še isto noč je umrl tržaški Tomažek.

Osebe: Vrbarjev Matevž, Tomažek, Maruša, Tonček;

Pripovedovalec: tretjeosebni;

Motivi: motiv pretepa, mučenja, stradanja, očetovske ljubezni, hudobije, bolnega, slabotnega in majhnega otroka, trpinčenega otroka, žalosti, smrti;

Teme: kmečka.

Vzklik ali eksklamacija:

To je bilo življenje!

Le ga, le ga!

Stopnjevanje:

Pod hruško je ležal in
stradal in pričakoval
zadnjega trenutka;

Inverzija: Ko je Matevž
še rad imel otroka; šibko
otročje moralo je trdo
delati.

Starinske besede:

Prišedši-priti;

Stopivši-vstopiti;

Duhovni oča-duhovnik.

Primere: a bil je tenak,
kakor bilka na njivi;

Pripovedovalec

Bralec

Posvojeni Tomažek

normalno življenje

pripovedovalec

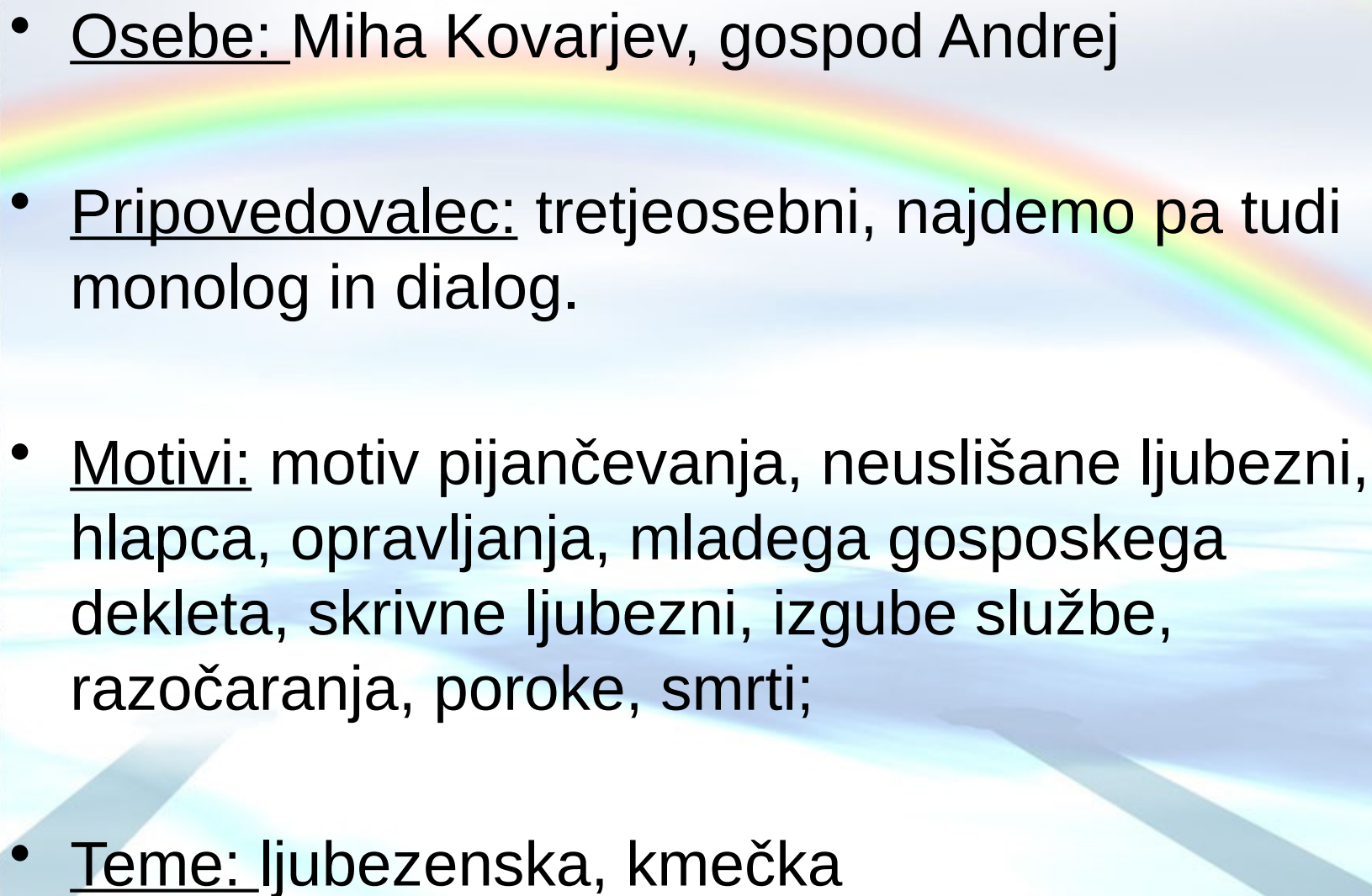
oče Matevž

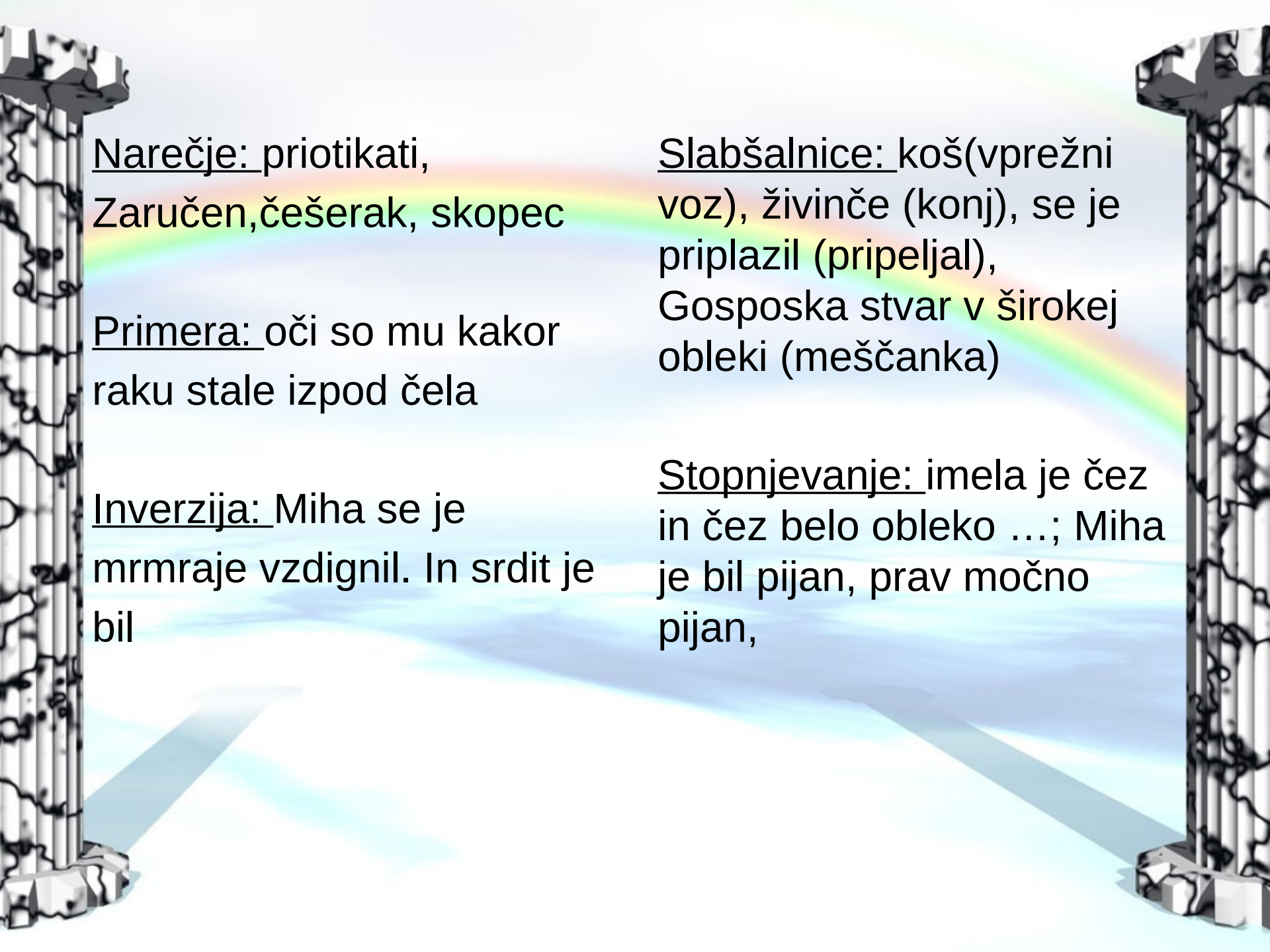
Tinče

MIHA KOVARJEV

V Petelinčkovi gostilni pojejo, pijan pride Kovarjev Miha. Izziva Kamnarjevega Tinčeta, Miha postane jezen, se razjezi in vsem zbranim pove, kar si misli o njih ter o sebi, prizna si da je revež, pijanec – zapusti gostilno.

V drugem delu pa nas pisatelj vrne dvajset let nazaj. Takrat Miha še ni pil, bil je hlapec pri gospodu Andreju. Andrejev brat je bil sodnik, ki je imel lepo hčer. Le-ta je poleti prihajala k stricu in Miha se je vanjo zaljubil, vsi so videli naklonjenost med njima, edino gospod Andrej ne. Nek dan je Miha pospremil gospoda na poroko nečakinje, to je bil zelo žalosten dan za Miho. Od tistega dne je Miha pil in zapravljal vso svoje imetje.

-
- Osebe: Miha Kovarjev, gospod Andrej
 - Pripovedovalec: tretjeosebni, najdemo pa tudi monolog in dialog.
 - Motivi: motiv pijančevanja, neuslišane ljubezni, hlapca, opravljanja, mladega gosposkega dekleta, skrivne ljubezni, izgube službe, razočaranja, poroke, smrti;
 - Teme: ljubezenska, kmečka

Narečje: priotikati,
Zaručen, češerak, skopec

Primeri: oči so mu kakor
raku stale izpod čela

Inverzija: Miha se je
mrmraje vzdignil. In srdit je
bil

Slabšalnice: koš (vprežni
voz), živinče (konj), se je
priplazil (pripeljal),
Gosposka stvar v širokej
obleki (meščanka)

Stopnjevanje: imela je čez
in čez belo obleko ...; Miha
je bil pijan, prav močno
pijan,

Pripovedovalec

bralec

Miha

Ljubezen do gospodarjeve nečakinje

Miha

Andrej

REALISTIČNE IN ROMANTIČNE PRVINE

REALISTIČNO

- Kmečka tema

V hlevih pa je bilo živine, rjave in sive, pisane in bele, da se je komaj preštela, ko so jo gonili hlapci na vodo (Kobiljekar)

- Socialne razmere

Z materjo – vdovo – bivala je v leseni, na pol podrti hiši; hudo revščino sta trli ... (Gričarjev Blaže)

- Opis pokrajine

modra voda vila se je med zeleno livado, po cesti, snežno beli, podili so vozniki svoje vozove (Tržačan)

ROMANTIČNO

- Čustvena napetost
Meta, ki zbesni (Šarečeva sliva)

- Romantične osebe
Nežika, ki se po odhodu Erazma zapre v svoj svet

Avtor	TAVČAR	KERSNIK
Delo	MED GORAMI	KMETSKE SLIKE
Zvrst	črtice	kratka proza-črtice
Motivi	Lakota, dobrosrčnost, nehvaležnost, veseljačenje, poroka ...	Tragična usoda, nezakonski otroci, dediščina ...
Kraj	Podeželje - Loško pogorje	Podeželje – okolica Brd
Teme	Kmečka, ljubezenska	Boj za obstanek, pravdarstvo, navezanost na zemljo, smrt ...
Jezikovne značilnosti	Preprost jezik s starinskimi izrazi, narečjem, kontrasti, stopnjevanjem ...	Preprost, uporablja tudi narečne izraze, okrasne pridevnike, starinske izraze, primere ...
Osebe	Osebe, ki so polne značaja, ponekod tudi fizično opisane – povzete po resničnih osebah	Prikazane zelo nazorno, brezбриžne, običajni kmetje iz okolice – nekateri liki so vzeti iz resničnih oseb

A 3D rendered scene featuring a vibrant rainbow arching across a bright, hazy sky. Two classical columns with intricate carvings stand on either side of the frame. A path of light leads from the bottom center towards a bright horizon. The overall atmosphere is bright and optimistic.

HVALA ZA POZORNOST

Zdaj pa rešimo še delovni list ☐